

Předběžné prohlášení a omezení svéprávnosti v praxi

Prameny právní úpravy

- Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením (28. 10. 2009 vstoupila v platnost pro ČR)
- Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 89/2012 S., nový občanský zákoník
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Změny v terminologii

- Svěprávnost (způsobilost k právním úkonům)
- Právní osobnost (právní subjektivita)

- Změny v terminologii vycházejí z nového Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

„Princip podporovaného asistovaného rozhodování“

- Do nové právní úpravy je promítnuta ratifikovaná Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením
- - zajištění rovného užívání všech lidských práv všemi osobami
- - podpora jejich přirozené důstojnosti
- Soulad s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva

Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

- Předběžné prohlášení
- Nápomoc při rozhodování
- Zastoupení členem domácnosti
- Opatrovnictví bez omezení svéprávnosti

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

5

Předběžné prohlášení

- Forma veřejné a soukromé listiny
- Obsah předběžného prohlášení
- Účinnost předběžného prohlášení
- Neplatnost předběžného prohlášení
- Odvolání předběžného prohlášení
- „mentální závěť“

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

6

Předběžné prohlášení

- Vzhledem ke skutečnosti, že jsem u sebe začala pozorovat výpadky paměti, podstoupila jsem potřebná vyšetření, jejichž konečným výsledkem byla skutečnost, že mi bylo dne ..... diagnostikováno neurodegenerativní onemocnění Alzheimerova choroba. Toto onemocnění způsobuje nevratné změny na mozku a pokles kognitivních funkcí – myšlení, paměť, úsudek. Nemoc je nevléčitelná, i když lékaři jsou schopni její průběh zpomalit.
- Já níže podepsaná....., nar....., bytem..... tímto předběžně prohlašuji, že až moje onemocnění dostoupí do stádia nemoci, kdy bude třeba omezit mou svéprávnost a stanovit mi opatrovníka, žádám, aby byl mým opatrovníkem ustanoven můj manžel....., nar....., bytem.....
K manželovi mám plnou důvěru během celého našeho společného života a jsem přesvědčena, že opatrovnictví bude vykonávat podle svého nejlepšího svědomí.

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

7

Toto prohlášení sepisuji při plném vědomí a vyjadřuje moji pravou a svobodnou vůli. Nečiním tak pod nátlakem ani za jinak nevýhodných okolností.

V Praze dne.....

.....

Podpis osoby, která předběžně prohlášení vydává

Podpisy svědků:

.....

Jméno, datum narození, bydliště

.....

Jméno, datum narození, bydliště

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

8

Nápomoc při rozhodování

- Smlouva o nápomoci, forma smlouvy
- Teorie „podporovaného rozhodování“
- Rozsah podpory (přítomnost při právních jednáních, zajištění informací, nápomoc radami)
- Schválení smlouvy soudem
- Práva a povinnosti podpůrce
- Ukončení nápomoci

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

9

SMLOUVA O NÁPOMOCI

Níže uvedeného dne, měsíce a roku uzavřeli

Pavel Malý, nar. 12.2.1957,
bytem .....,
(dále jen „**podporovaný**“)

a

Leoš Malý, nar. 13.5.1965
bytem .....,
(dále jen „**podpůrce**“)

tuto

smlouvu o nápomoci

uzavřenou dle § 45 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

10

1.PŘEDMĚT SMLOUVY

Podpůrce se zavazuje podporovanému, že bude s jeho souhlasem přítomen při jeho právních jednáních, že mu zajistí potřebné údaje a sdělení a že mu bude nápomocen radami.

2.POVINNOSTI PODPŮRCE

a) podpůrce nesmí ohrozit zájmy podporovaného nevhodným ovlivňováním, ani se na úkor podporovaného obohatit.

b) podpůrce bude postupovat při plnění svých povinností v souladu s rozhodnutím podporovaného

3.ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Tato smlouva nabývá účinnosti dnem, kdy bude schválena soudem.

V ..... dne .....

V ..... dne .....

.....
Pavel Malý

.....
Leoš Malý

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

11

Zastoupení členem domácnosti

- Příbuzný nebo osoba spolužijící
- Jednání i za zastoupeného
- Duševní porucha brání samostatnému jednání
- Uzavření dohody – souhlas zastoupeného
- Rozsah oprávnění zástupce – obvyklé záležitosti, měsíční limit
- Zánik zastoupení členem domácnosti

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

12

Návrh na schválení zastoupení členem domácnosti

(dle § 31 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních)

Okresní soud v .....

.....
.....

Navrhovatel/ka ..... , nar....., bytem .....
(dále jen „zástupce“)

Návrh na schválení zastoupení členem domácnosti

I.
Panu/í ..... , nar....., bytem ..... brání duševní porucha ..... samostatně právně jednat.
(dále jen „zastoupený“)

Důkaz:
Lékařská zpráva MUDr. .... ze dne .....

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

13

II.

Zástupce oznamuje soudu, že dne ..... 2014 dal na vědomí zastoupenému, který je jeho ..... /*potomek, předek, sourozenec, manžel nebo partner, nebo osoba, která se zastoupeným žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň tři roky*/, že ho bude zastupovat, a srozumitelně mu vysvětlil povahu a následky zastoupení.

Zastoupený zastoupení neodmítl a neprojevil v tomto ohledu ani náznak či přání, který by odmítnutí nasvědčoval.

Důkaz:

- Výslechem účastníků řízení

III.

Zástupce je si vědom, že:

- musí dbát o ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv i o to, aby způsob jeho života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním představám a přáním zastoupeného.
- není oprávněn udělit souhlas k zásahu do duševní nebo tělesné integrity člověka s trvalými následky.
- jeho zastupování se vztahuje jen na obvyklé záležitosti, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného.

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

14

- může nakládat s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného; s peněžními prostředky na účtu zastoupeného však může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.
- zastoupení zaniká, pokud se jej sám vzdá nebo pokud zastoupený odmítne, aby ho zástupce dále zastupoval; k odmítnutí postačí schopnost projeviti přání. Zastoupení rovněž zaniká, pokud soud jmenuje zastoupenému opatrovníka. Bude-li uzavřena smlouva o nápomoci při rozhodování, zanikne zastoupení účinností smlouvy v rozsahu, v jakém je zastoupený způsobilý právně jednat.

IV.

Zástupce ani zastoupený netrvá na projednání věci.

V.

Ke vzniku zastoupení se vyžaduje schválení soudu ve smyslu ust. § 50 občanského zákoníku.

Z těchto důvodů návrhověl - zástupce žádá soud, aby po provedeném řízení a dokazování vydal následující

u s n e s e n í :

Soud schvaluje zastoupení pana/ paní ....., nar. ...., bydlíštěm ..... paní/panem ....., nar. ...., bydlíštěm ..... jakožto členem domácnosti.

Podpis návrhověl:

Opatrovnictví bez omezení svéprávnosti

- Návrh opatrovance nebo bez návrhu
- Nehrozí mu závažná újma v důsledku plné svéprávnosti
- Nejsou splněny podmínky omezení svéprávnosti
- Zdravotní stav působí potíže při správě jmění nebo hájení práv
- Jedná společně s opatrovancem nebo v souladu s jeho vůlí

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

17

Podmínky omezení svéprávnosti

- Existence duševní poruchy, která není jen přechodná a brání člověku samostatně právně jednat
- Zájem člověka
- Zhlédnutí člověka
- Hrozba vzniku závažné újmy
- Plné uznání práv a osobní jedinečnosti člověka
- Nemožnost využít mírnější opatření

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

18

Omezení svéprávnosti

- Rozhoduje soud
- Negativní vymezení rozsahu právních jednání
- Rozhodnutí o opatrovníkovi
- Zákon č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních

Obvodní soud pro Prahu 8
Justiční areál Na Míčáncích
Ul. 28.pluku 1533/29b
100 00 Praha 10 – Vršovice

Navrhovatel: Lukáš X., nar. ...., trvale bytem .....

Korespondenční adresa: .....

I. Návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti Heleny X., nar. ...., bytem ..... s návrhem na jmenování opatrovníka

II. Návrh na vydání předběžného opatření na jmenování opatrovníka

Přílohy dle textu

I.

Moje maminka Helena X., nar. ...., bytem ..... byla dne ..... nalezena doma v bezvědomí a záchrannou službou byla převezena do Nemocnice Na Bulovce, Budínova 67/2, Praha 8 – Libeň, 180 01 na anesteziologicko-resuscitační oddělení. Maminka je tedy do dnešního dne bez svého souhlasu umístěna v tomto zařízení a tím je dána místní příslušnost Obvodního soudu pro Prahu 8.

Důkaz: výslech syna Lukáše X.

Potvrzení o hospitalizaci Nemocnice Na Bulovce

II.

Maminka je rozvedená a žije sama. Já jako navrhovatel jsem nejstarší z maminčiných tří dětí. V současné době se maminka nachází v kómatu a její zdravotní stav jí způsobuje obtíže při správě jejího jmění a při hájení jejích práv.

S ohledem na shora uvedenou skutečnost se domnívám, že zdravotní stav mé maminky je natolik závažný, že bez omezení svéprávnosti by jí hrozila závažná újma. V jejím zdravotním stavu by mírnější a méně omezující opatření nebylo účinné. Z tohoto důvodu se domnívám, že je nutné její způsobilost právně jednat omezit.

Důkaz: výslech syna Lukáše X.

Podrobnější lékařská zpráva, která bude dodána soudu dodatečně

III.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti a skutečnost, že jsem nejstarší potomek maminky a s maminkou mám velmi hezký vztah, navrhuji, abych byl opatrovníkem mé maminky jmenován já. Ustanovení mé osoby opatrovníkem bude mamince ku prospěchu. S tímto ustanovením souhlasí i moji sourozenci Karolína Z. a Jakub X.

V souvislosti s tím prohlašuji, že jsem osobou plně svéprávnou a mé zájmy nejsou v rozporu se zájmy opatrovance.

Důkaz: výslech syna Lukáše X.

Výslech syna Jakuba X., nar. ...., trvale bytem .....

Výslech dcery Karolíny Z., nar. ...., trvale bytem .....

IV.

Vzhledem k tomu, že maminka je v kómatu a není vůbec schopna projevit svoji vůli a vyřizovat si ani běžné záležitosti, navrhuji, aby soud vydal současně usnesení o předběžném opatření, kterým bych byl ustanoven opatrovníkem s ohledem na skutečnost, že toto je nutné a je to potřeba k ochraně zájmů maminky. Maminka má ve vlastnictví rodinný dům, na kterém jí vázne zástavní právo smluvní a je zatížen hypotékou. V případě nehrzení pravidelných splátek jí hrozí sankční úroky. Rovněž je potřeba činit za maminku rozhodnutí související s jejím zdravotním stavem ohledně zdravotní péče.

Důkaz: výpis z katastru nemovitostí

V.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti navrhuji, aby soud vydal tento rozsudek:

- I. Způsobilost Heleny X., nar. ...., bytem ..... právně jednat se omezuje tak, že není způsobilá nakládat s finanční hotovostí a majetkem a není způsobilá rozhodovat ohledně zdravotní péče a to na dobu tří let ode dne právní moci tohoto rozsudku.**
- II. Opatrovníkem Heleny X., nar. ...., bytem ..... soud jmenuje jejího syna Lukáše X., nar. ...., bytem .....**

VI.

S ohledem na nutnost upravit poměry předběžně vydává soud toto předběžné opatření:

Soud jmenuje Lukáše X. opatrovníkem Heleny X., nar. ...., bytem ..... Opatrovník je oprávněn za opatrovance právně jednat, vyřizovat za opatrovance běžné záležitosti, nakládat s finanční hotovostí a majetkem v běžných záležitostech a rozhodovat za opatrovance ohledně zdravotní péče.

V Praze dne .....

.....
Lukáš D. - navrhovatel

Stanovení doby omezení svéprávnosti

- Max. 3 roky
- Řízení o prodloužení doby omezení svéprávnosti
- prodloužení novelou zákona na 5 let (je zjevné, že stav člověka se nezmění)
- Prodloužení lhůty pro přezkum soudních rozhodnutí na 5 let – náročnost procesu
- 31. 12. 2016
- Novela NOZ č. 460/2016 Sb. – je-li zjevné, že stav se nezlepší, na dobu delší – nejdéle 5 let

Výkon opatrovnictví

- Práva a povinnosti opatrovníka – běžné a neběžné záležitosti, souhlas soudu
- Opatrovník – procesní, dočasný, kolizní, pro správu majetku
- Výběr opatrovníka – návrh opatrovance, předběžné prohlášení
- Veřejný opatrovník
- Nezpůsobilost být opatrovníkem – provozovatel zařízení, kolize zájmů, nezpůsobilý právně jednat
- Opatrovnícký zákon

Odpovědnost opatrovance

- Trestní odpovědnost
- Odpovědnost za škodu
- Neplatné jednání
- Ratihabice
- Omezení svéprávnosti se netýká mimoprávní oblasti – oblečení, běžné záležitosti

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

29

Opatrovnícká rada

- Osoba má opatrovníka – předpoklad
- Minimálně 3 členové (výjimečně 1 osoba)
- Zasedání minimálně 1x ročně
- Účast na zasedání – opatrovník i opatrovanec
- Rozhodnutí v osobních věcech (bydliště, umístění opatrovance, zásah do integrity)
- Rozhodnutí v majetkových věcech (nabytí majetku, zcizení majetku, zápůjčka, úvěr)

JUDr. Jana Horáková pro PS Geropsychologie ČMPS, 9.3.2018

30

Řízení o svéprávnosti

- Příklady duševních poruch – schizofrenie, progresivní paralýza, chronická stadia závislosti na omamných látkách s pokročilou deprivací osobnosti
- Nesporné řízení
- Příslušnost soudu
- Předložení lékařské zprávy
- Zastoupení – procesní opatrovník, zmocněnec
- Dokazování – výslech znalce, ošetřujícího lékaře, zhlédnutí člověka, výslech člověka
- Rozhodnutí o opatrovníkovi
- Jiný soudní rok
- Náklady řízení
- Opravné prostředky